هاوەڵ بۆ خوا دانان

[کردي – کوردی – kurdish]

موحەممەد ئیبراهیم ئەلتویجری
سەرچاوەی بابەت: مختصر الفقه الإسلامي

وەرگێڕانی: ئیحسان بورهان الدین

پێداچونەوەی : پشتیوان سابیر عەزیز

١٤٣٢ - ٢٠١١

IslamHouse.com

﴿ الشرك ﴾

« باللغة الكردية »

محمد بن إبراهيم التويجري

مصدر: كتاب مختصر الفقه الإسلامي

ترجمة: إحسان برهان الدين

مراجعة: بشتيوان صابر عزيز

١٤٣٢ – ٢٠١١

IslamHouse.com

هاوەڵ بۆ خوا دانان

الشرك: واتە: هاوەڵێك بۆ خوای گەورە پەیدا بكەیت لە پەروەردگارێتی یان لە خوایەتی یان لە ناو و سیفەتەكانی، ئەگەر بێتو مروڤێك باوەڕی وابێت لەگەڵ خوای گەورەدا پەروەردگارێكی تر یان یارمەتیدەرێكی هەیە ئەو كەسە بە موشریك دادەنرێت، هەركێ باوەڕی وابێت كەسێكی تر هەیە جگە لەخوای گەورە شایەنی پەرستنە ئەوكەسە موشریكە، هەركەسێك باوەڕی وابێت خوای گەورە هاوشێوەیەكی هەیە لە ناو و سیفەتەكانیدا ئەو كەسە موشریكە.

- **ترسناكیی هاوەڵ بۆ خوا بڕیاردان:**

١- هاوەڵ بۆ خوا پەیداكردن ستەمێكی گەورەیە، چونكە دەست درێژیە لەسەر مافی تایبەت بەخوای گەورەوە كە یەكتاپەرستیە، یەكتاپەرستی ئەوپەڕی دادگەرییە، هاوەڵ بۆ خوا بڕیاردانیش گەورەترین ستەم و ناشیرینترین كارە، چونكە كەمكردنەوەیە بۆ پەروەردگاری جیهانەكان و خۆبەزلزانینە لە گوێڕایەڵی كردنی، پێدانی ئەو مافەیە بۆ كەسێكی تر و، هاوتاكردنەوەی كەسێكی ترە بە زاتی ئەو پەروەردگارە مەزنە، ئینجا لەبەر گەورەیی و ترسناكی ئەم كردەوەیە هەركێ بەو شێوە بچێتە لای پەروەردگاری، خوای گەورە لە گوناهەكانی خۆش نابێت و، وەكو فەرموویەتی: (إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا) النساء.٤٨

٢- هاوەڵ بۆ خوا دانان گەورەترین گوناهە، چونكە هەركێ جگە لە خوای گەورە كەسێكی تر بپەرستێت ئەوە خواپەرستنی لەجێگەی نەشیاوی خۆیدا داناوە و، داوێتی بەكەسی ناشایستەی خۆی، ئەوەش بێ گومان ستەمێكی گەورەیە و، وەكو خوای مەزن دەفەرموێت: (إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ) لقمان١٣.

٣- هاوەڵ بۆخوا دانانی گەورە (الشرك الأكبر) هەڵوەشێنەرەوەیە بۆ هەموو كردەوەكان، هۆكاری تیاچوون و خەسارۆمەندیشە بۆ بەندە، یەكێكە لە گەورەترین گوناهەكانیش:

١- خوای گەورە دەفەرموێت: (وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ) الزمر .٦٥
٢- لە (أبی بکر)ەوە ڕەزای خوای لێبێت فەرموویەتی: پێغەمبەر دروودی خوای لەسەر بێت فەرموویەتی: «ألا أُنَبِّئُكُمْ بِأكْبَرِ الكَبَائِرِ؟» ثَلاثاً، قَالُوا: بلَى يَا رَسُولَ اللّه، قَالَ: «الإشْرَاكُ بِاللّه، وَعُقُوقُ الوَالِدَيْنِ»، وَجَلَسَ وَكَانَ مُتَّكِئاً «ألا وَقَوْلُ الزُّورِ» قَالَ: فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى قُلْنَا: لَيْتَهُ سَكَتَ. متفق عليه.
واتە: ئایا هەواڵتان پێ بدەم دەربارەی گەورەترین تاوان؟ سێ جار، وتیان: بەڵێ ئەی پێغەمبەری خوا، فەرمووی: هاوەڵ بۆ خوا دانان و خراپەکردن بەرانبەر دایك و باوك، ئینجا دانیشت لەپاش ئەوەی ڕاکشابوو فەرمووی: بەڵێ شایەتی درۆیش، ئەوەندە دووبارەی کردەوە تاکو وتمان خۆزگە بێ دەنگ بوایە.

- **خراپی و ناشیرینی هاوەڵ بۆ خوا بڕیاردان:**

خوای گەورە باسی چوار خراپی هاوەڵ بۆخوا دانانی کردووە لە چوار ئایەتدا و فەرموویەتی:
١- (إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا) نساء.٤٨
٢- (وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا) النساء .١١٦
٣- (إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ) المائدة.٧٢
٤- (وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ) الحج .٣١

- **سزای ئەو کەسانەی هاوەڵ بۆ خوا بڕیار دەدەن:**

١- خوای گەورە دەفەرموێت: (إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا (١٥٠) أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا) النساء ١٥٠-.١٥١
٢- لە (عبد اللّه بن مسعود)ەوە ڕەزای خوای لێبێت فەرموویەتی: پێغەمبەر دروودی خوای لەسەر بێت فەرموویەتی: «مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللّه نِدّاً دَخَلَ النَّارَ». متفق عليه
واتە: هەرکێ بمرێت و هاواری بەکەسێك جگە لەخوای گەورە کردبێت دەچێتە دۆزخەوە.

بناغەی هاوەڵ بۆ خوا دانان:

بناغە و بنچینەی ئەو کارە نابەجێیە پەیوەست بوونە بە جگە لەخوای گەورە، هەرکەسێك پەیوەستبێتە کەسێکەوە جگە لەخوای گەورە، خوای گەورە دەیداتە دەستی ئەو کەسەوە و سزای دەدات و پشتی بەردەدات و، ئەو کەسە دەبێتە کەسێکی سەرزەنشت کراو و پشت بەردراو و بێ پشت و پەنا، وەکو خوای گەورە دەفەرموێت: (لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا) الإسراء .٢٢

- **تێگەیشتن لە تاوانی شەریك بۆ خوا بڕیاردان:**

هاوەڵ بۆ خوا بڕیاردان لە ناو و سیفەتەکانیدا... یان لە حوکمدا، یان لەپەرستراویدا، هەموو ئەم بەشانە هاوەڵدانانە بۆ خوای گەورە.

یەکەمیان هاوەڵ دانانە لە پەروەردگاریێتیدا، دووەمیشیان لە گوێڕایەڵیدا، سێیەمیشیان لە پەرستندا.
خوای پەروەردگار خۆی پەروەردگاری بەرز و مەزنە و بەتەنها خۆی داهێنەری هەموو شتێکە.
هاوەڵ بۆ خوا دانان لە حوکمکردنیدا وەکو هاوەڵ دانانە لە پەرستنیدا، هەردوکیان شیرکی دەرکەرن لە ئایینی ئیسلام، چونکە پەرستنی تەنها مافی خوای گەورە خۆیەتی بەبێ هیچ هاوەڵێك، وەکو فەرموویەتی: (فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا) الكهف١١٠، حوکمکردنیش تەنها مافی خوای گەورەیە وەکو فەرموویەتی: (قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا) الكهف٢٦، هەرکەسێکیش شوێنی ڕیسا و ڕێبازێك بکەوێت جگە لەوەی خوای گەورە دایبەزاندووە ئەوە کوفر و بێ باوەڕیە بە خوای گەورە، پەروەردگاری ئەو کەسەش ئەو ڕێسا و یاسایەیە کە ئیبلیس لەسەر زاری لایەنگرانی دایناوە لە بێ باوەڕان وەکو خوای گەورە دەفەرموێت: (اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ) التوبه٣١.
پەرستنی شەیتانیش بریتییە لە شوێنکەوتنی یاسا و ڕێسای شەریعەتەکەی، کە خەڵکی پێ ڕادەکێشێتە ناو شیرك و بێ باوەڕیەوە.
خوای گەورەش لەم دوژمنە وریای کردینەتەوە بەوەی کە فەرموویەتی:
(أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ (٦٠) وَأَنِ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ) يس٦٠-٦١.
ئەو بێ باوەڕانەش کە کڕنووش بۆ بۆ بتەکان دەبەن بێ باوەڕ و خراپەکارن، جا ئەگەر حوکمی خوای گەورەشیان گۆڕی و بوونە شوێنکەوتووی شەریعەتی شەیتان ئەوە بێ باوەڕیەکی ترە زیاد لەسەر بێ باوەڕیەکەی یەکەم جاریان وەکو خوای گەورە دەفەرموێت: (إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحِلُّونَهُ عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُ عَامًا لِيُوَاطِئُوا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَيُحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ زُيِّنَ لَهُمْ سُوءُ أَعْمَالِهِمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ) التوبة ٣٧.

بەشەکانی هاوەڵ بۆ خوا دانان:

- هاوەڵ بۆ خوا دانان دوو جۆرە: گەورە و بچووك.

١- هاوەڵ بۆخوا دانانی گەورە: کە ئەنجامدەری لە ئیسلام دەردەکات و هەرچی کردەوەکانی هەیە هەڵیدەوەشێنێتەوە و، خوێنی خاوەنەکەی حەلێڵ دەکات و، بە هەمیشەیی لە دۆزەخدا دەمێنێتەوە ئەگەر بمرێت بەبێ گەڕانەوە بۆ لای خوا و پاشگەزبوونەوە لەو کارانەی، ئەو جۆرە شیرکە بریتیە لە ئاراستەکردنی پەرستن یان هەندێکی بۆ کەسێك جگە لەخوای گەورە ، وەکو هاوار کردن بە کەسێك جگە لەخوای گەورە و قوربانی کردن و نەزر کردن و هاوارکردن بە کەسێك بۆ کارێك کە تەنها لە توانای خوای گەورەدایە، وەکو داوای دەوڵەمەندی و چاکبوونەوە لە نەخۆشی و باران بارین و کاری لەو جۆرە کە نەفامە گۆڕپەرستەکان لەلای گۆڕی پیاوچاکاندا ئەنجامی دەدەن، یان لەلای بت و دار و بەرد و شتی تر.

چەند نمونەیەك لە شیركی گەورە:
١- ترس لەكەسێك جگە لەخوای گەورە: وەكو ئەوەی بترسێت لە بەردێك یان بتێك یان تاغووت و مردوو و نادیار و جنۆكە و مرۆڤێك كە زیانی پێ بگەیەنن.
ئەم جۆرە ترسە لە بەرزترین پلە و پایەكانە، بۆیە هەركێ ئەو ترسە تایبەت بكات بە كەسێك جگە لە خوای گەورە هاوەڵی بۆ خوا داناوە و تووشی (الشرك الأكبر) بووە، خوای گەورە دەفەرموێت: (فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ)آل عمران ١٧٥.
٢- پشت بەستن بە كەسێك جگە لەخوای گەورە: پشت بەستن بە خوای گەورە لە هەموو كاروبارەكاندا و لە هەموو بارودۆخەكاندا یەكێكە لە گەورەترین خوا پەرستنەكان كە پێویستە تەنها ئاراستەی خوای گەورە بكرێت، هەركێ پشت بەكەسێ ببەستێت جگە لە خوای گەورە لە شتێكدا كە تەنها لەتوانای خوای گەورەیە وەكو پشت بەستن بە مردووەكان و نادیارەكان بۆ دوورخستنەوەی زیان و، بەدەستهێنانی سوود و ڕۆزی، ئەو كەسە هاوەڵ بۆخوادانانی هەرە گەورەی ئەنجام داوە.
خوای گەورە دەفەرموێت: (وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) المائدة ٢٣.
٣- هاوەڵ بۆ خوا دانان لە خۆشەویستیدا: خۆشویستنی خوای گەورە پێویستە هاوكات لەگەڵ ئەوپەڕی ملكەچی و گوێڕایەڵیدا بێت ، پێویستە پاك و بێ گەرد بێت و نابێت هیچ كەسێكی تری تێدا بەشدار بێت، هەركێ شتێكی لەگەڵ خوای گەورە وەكو ئەو خۆشویست ئەوە هاوەڵی بۆ خوا داناوە لە خۆشەویستی و مەزنڕاگرتنی پەروەردگار.
خوای گەورە دەفەرموێت: (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ) البقرة ١٦٥.
٤- هاوەڵ بۆ خوا دانان لە گوێڕایەڵیدا: وەكو گوێڕایەڵیكردنی زانا و سەركردە و فەرمانڕەوا و سەرۆكەكاندا لە حەڵاڵ كردن و حەرام كردن، لە قەدەغە كردنی ئەوەی كە خوای گەورە حەڵاڵی كردووە یان بە پێچەوانەوە، هەركێ گوێڕایەڵی ئەوجۆرە كەسانە بكات ئەوانی كردووە بە هاوبەش لەگەڵ خوای گەورە لە شەریعەت داناندا، ئەوەش شیركی هەرەگەورەی پێ دەوترێت.
خوای گەورە دەفەرموێت: (اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ) التوبە٣١.

- **بەشەكانی نیفاق:**

١- نیفاقی گەورە: كە بریتی یە لە نیفاقی بیروباوەڕ بەوەی كە كەسێك بە ڕواڵەت موسوڵمانی پیشان بدات و لەناخەوە بێ باوەڕ بێت، ئەوكەسەی ئەمە حاڵی بێت كافرە و لە بنی بنەوەی دۆزەخدایە.
خوای گەورە دەفەرموێت: (إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا) النساء١٤٥.
٢- نیفاقی بچوك: كە بریتیە لە نیفاق لە كردەوەكان و شتی لەو شێوە، ئەنجامدەریشی لە ئایینی ئیسلام دەرناچێت بەڵێم بە یاخی بوو لە خوا و پێغەمبەر دادەنرێت.

له عەبدوڵای کوری عەمر ڕەزای خوای لێبێت هاتووە کە پێغەمبەر دروودی خوای لەسەر بێت فەرموویەتی: «أرْبَـعٌ مَنْ كُنّ فِيـهِ كَانَ مُنَافِقاً خَالِصاً، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْـهُنَّ كَانَتْ فِيْـهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدَعَهَا: إذَا ائْتُـمِنَ خَانَ، وَإذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإذَا خَاصَمَ فَجَرَ» متفق عليه.
واتە: چوار شت هەیە لەهەرکەسێکدا هەبێت موونافیقی تەواوە، هەرکەسێکیش یەکێکی تێدا بێت بەشێك لە موونافیقی تێدایە، تاوەکو ئەوکاتەی وازی لێ ئەهێنێت: ئەگەر متمانەی پێ بکرێت ناپاکی دەکات، ئەگەر قسەش بکات درۆی تێدا دەکات، ئەگەر پەیمان بدات پەیمانەکەی دەشکێنێت، لەکاتی مشت و مڕیشدا بێ ئابڕووە.
٢- هاوەڵ بۆ خوادانانی بچووك: ئەم جۆرە لە شەرعدا ناونراوە (شرك)، بەڵام ناگاتە ئاستی (الشرك الأكبر) لە یەکتاپەرستی کەم دەکاتەوە بەڵێم خاوەنەکەی لە ئیسلام دەرناکات، بە ڕێگەیەکیش دادەنرێت بۆ شیرکی گەورە، حوکمی ئەنجامدانیشی وەکو حوکمی تاوانبارە یەکتاپەرستەکانە و، خوێ، و ماڵی پارێزراوە.
هاوەڵ بۆ خوا دانانی گەورە هەڵوەشێنەرەوەی هەموو کردەوەکانە.
بەڵام هاوەڵ بۆ خوادانانی بچووك (الشرك الأصغر) هەڵوەشێنەرەوەیە بۆ خودی ئەو کردەوەیە کە ئەنجامی داوە، وەکو ئەوەی کردەوەیەکی کردبێت مەبەستی سوپاس و ستایشی خەڵکی بێت، بۆ نمونە نوێژەکەی زۆر بە جوانی ئەنجام دابێت یان بەخشینی کردبێت یان نوێژەکەی زۆر بەجوانی کردبێت یان ڕۆژووی گرتبێت بەمەبەستی ئەوەی خەڵکی تەماشای بکەن یان گوێی لێبگرین یان ستایشی بکەن، ئەمە ڕوپامایییە و کردەوەکە هەڵدەوەشێنێتەوە.
لەقورئانی پیرۆزیشدا وشەی شیرك هەمیشە بە واتای شیرکی گەورە هاتووە، بەڵام جۆری بچووك لە سوننەتی (متواتر)دا باسکراوە.
١- خوای گەورە دەفەرموێت: (قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا)الكهف.١١٠
٢- لە (ابو هريره) ڕەزای خوای لێبێت دەگێڕێتەوە کە پێغەمبەر درودی خوای لەسەر بێت فەرموویەتی: ((قَالَ اللّهُ تَـبَارَكَ وتَعَالَى أَنَا أغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ مَنْ عَمِلَ عَمَلاً أشْرَكَ فِيْـهِ مَعِي غَيْرِي تَرَكْتُـهُ وَشِرْكَهُ))أخرجه مسلم.
واتە: خوای گەورە فەرموویەتی: من لە هەموو کەسێك بێ نیازترم لە هاوبەش هەرکێ کردەوەیەك بکات مەبەستی کەسێکی تر بێت لەگەڵمدا وازی لێئەهێنم و خۆی و ئەو کەسەی کردوویەتی بە هاوبەشی من.
• سوێندخواردن بە کەسێك یان شتێك جگە لە خوای گەورە هاوەڵ بۆ خوا دانانی بچووکە، ئەگەر کەسێك بڵێت: ئەوەی خوا و فڵانەکەس بیانەوێت، یان ئەگەر فڵان و خوا نەبوایە، یان ئەمە لە خوا و لە تۆوە بوو، یان کەسم نیە جگە لە خوا و فڵانە کەس و قسەی لەو شێوە، هەمووی ئەمانە بە (الشرك الأصغر) دادەنرێت، پێویستە ئەو کەسە بڵێت: ئەوەی خوای گەورە ویستی لەپاش ئەو فڵانەکەس ویستی.

٣-	ڕەشبینی و شووم تەماشاکردن لەکاتی بینینی هەندێك باڵندە یان کەس یان جێگە و شتی لەو شێوە، ئەوەش هاوبەش بۆ خوا پڕیاردانە، چونکە وابەستەبوونە بە شتێك یان کەسێك جگە لە خوای گەورە، واتە: باوەڕی وابێت زیانێکی لەکەسێکەوە بەرکەوێت لەکاتێکدا ئەو کەسە بۆخۆیشی هیچ زیان و سوودێکی بەدەست نیە، ئەوەش لە گومان و وەسوەسەی شەیتانە و ناکۆکە لەگەڵ پشت بەخوا بەستن.
٤-	بەپیرۆز تەماشاکردنی دار و کەس و شوێنەوار و گۆڕ و شتی لەو شێوە، بۆیە بە پیرۆز تەماشاکردن و تکاکردن و باوەڕبوون بەو جۆرە شتانەهاوەڵ بۆ خوا پڕیاردانە، چونکە پەیوەست بوون و چاوەڕوانی پیرۆزیە لە کەسێکەوە جگە لە خوای گەورە.
٥-	جادوو: بریتی یە لەو شتەی کە شاراوەیە و هۆکارەکەی نادیارە، وەکو نوشتە و جۆرێك لە قسەکردن و دەرمان، ئیتر کاریگەری دەبێت لەسەر دڵ و لاشە، لەوانەیە ببێتە مایەی نەخۆشی و کوشتن، یان جیاکردنەوەی نێوان ژن و مێرد، ئەوانەش کردەوەیەکی شەیتانین.
جادوو هاوەڵ بۆ خوا دانانە، چونکە پەیوەست بوونی تێدایە بە کەسێك جگە لە خوای گەورە وەکو شەیتانەکان، هەروەها بەهۆی بانگەشەکردن بۆزانینی زانستی شاراوە.
یەکێکیش لە جۆرەکانی جادوو: (سیرك)ە، کە نمایش دەکرێت لەسەر شانۆ و کەناڵەکان، ئەوکردارەش حەرامە ئەنجام بدرێت یان تەماشا بکرێت یان پارەی بۆ خەرج بکرێت، یان بکرێتە هۆکارێك بۆ ماڵ بەدەست هێنان.
خوای گەورە دەفەرموێت: (وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ)البقرة.١٠٢
٦-	ڕمڵ لێدان و جادووگەری: کە بریتی یە لە بانگەشەکردنی زانینی زانستی نادیار وەکو هەواڵ دان دەربارەی ئەو شتانەی کە ڕوودەدەن لەسەر زەویدا بە پشت بەستن بە شەیتانەکان، ئەوەش هاوەڵ بۆ خوا پڕیاردانە، چونکە نزیکبوونەوەی تێدایە لە کەسێك جگە لە خوای گەورە و، بانگەشەی ئەوە لەخۆ دەگرێت کە کەسانێك دەتوانن هاوبەشی زانستی خوای گەورە بن.
(أبو هريرة) ڕەزای خوای لێبێت لە پێغەمبەر ێلی الله عليه وسلم دەگێڕێتەوە کە فەرموویەتی: ((مَنْ أتَى كَاهِناً أوْ عَرَّافاً فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزلَ عَلَى مُحَمَّدٍ)) أخرجه أحمد والحاكم.
واتە: هەرکێ بچێتە لای ڕمڵ لێدەرێك یان فاڵچیەك و باوەڕ بە قسەکانی بکات، ئەو کەسە بێ باوەڕ بووە بەوەی کە بەسەر موحەممەد دا ێلی الله عليه وسلم دابەزیوە.
٧-	ئەستێرەناسی: واتە ئاماژە وەرگرتن لەبارودۆخی گەردوونیی لەسەر ڕووداوەکانی سەرزەوی، وەکو کاتەکانی هەڵکردنی با و باران بارین و، کەوتنەوەی نەخۆشی و مردن و، پەیدابوونی سەرما و گەرما و، بەرزبوونەوەی نرخ و شتی هاوشێوە، هەموو ئەوانە هاوەڵ بۆ خوا دانانە، چونکە جۆرێك لە هاوبەش پەیداکردن بۆ خوای گەورەی تێدایە لە هەڵسووڕاندنی گەردوون و زانستی غەیبدا.

٨-   چاوەڕوانی باران بارین بە جووڵەی ئەستێرەکان: بۆنمونە بڵێت: بەهۆی فڵانە ئەستێرەوە بارانمان بۆ باری، بارانەکە دەداتە پاڵی ئەستێرەکە نەك خوای گەورە، ئەوە هاوەڵ بۆ خوا پڕیاردانە، چونکە باران بارین تەنها بەدەستی خوای گەورەیە نەك هیچ کەس و شتێکی تر.
٩-   نیعمەتێك بدرێتە پاڵ کەسێك جگە لەخوای گەورە، چونکە هەموو نیعمەتێك لە دونیاو لە قیامەتدا لەلای خواوەیە، بۆیە هەرکێ بیداتە پاڵ کەسێکی تر ئەو کەسە بێ باوەڕی کردووە و هاوەڵی بۆ خوا داناوە، وەکو ئەوەی کەسێك مەسەلەی دەوڵەمەندی یان چاکبوونەوە لەنەخۆشی بداتە پاڵ کەسێکی دیارکراو جگە لە خوای گەورە، یان نیعمەتی ڕێکردن و سەلامەتی لە وشکانی و دەریا و ئاسماندا بداتە پاڵ شۆفێر و کەشتیوان و فڕۆکەوان، یان بڵێ ئەم نیعمەتانە و ئەم هێمنیە هۆکارەکەی دەگەڕێتەوە بۆ حکومەت یان کەسەکان یان بۆ ئاڵا و شتی لەو شێوە.
پێویستە هەموو نیعمەتەکان تەنها لەخواوە بزانرێت و تەنها سوپاسی ئەویش بکریت ،ئەوەش کە ڕوودەدات لەسەر دەستی هەندێك لەخەڵکی ،ئەوانە تەنها هۆکارن لەوانەیە بەڕووبوومیان هەبێت و لەوانەیە نەیانبێت.
خوای گەورە دەفەرموێت: (وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأَرُونَ) النحل٥٣.